

<https://doi.org/10.62837/2025.10.339>

FIRUZƏ RƏHİM QIZI KƏRİMOVA
Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası
Bakı şəhəri, Sabunçu rayonu, Zabrat-Maştağa şossesi, 2.
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
k.firuz@mail.ru

İNGİLİS DİLİNİN LEKSİK SİSTEMİNDƏ NEOLOGİZMLƏR

XÜLASƏ:

Bu tədqiqat ingilis dilinin leksik sistemində neologizmlərin yaranma səbəblərini, struktur-semantik xüsusiyyətlərini və funksional rolunu araşdırmağa həsr edilmişdir. Qloballaşma, texnoloji inkişaf, sosial-media diskursu, elmi-texniki tərəqqi və mədəni dəyişikliklər ingilis dilində yeni leksik vahidlərin sürətlə meydana çıxmasını şərtləndirən əsas amillər kimi təhlil olunur. Neologizmlər dilin dinamikliyini, adaptasiya qabiliyyətini və cəmiyyətin dəyişən tələbatlarına cavab vermə mexanizmini əks etdirən mühüm dil hadisəsi kimi dəyərləndirilir.

Tədqiqatda neologizmlər leksik-semantik, söz yaradıcılığı və funksional-pragmatik aspektlərdən araşdırılmışdır. Analiz nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, ingilis dilində neologizmlərin formalaşmasında affiksasiya, kompozisiya, konversiya, abreviatura, akronimləşmə və semantik yenilənmə əsas mexanizmlər kimi çıxış edir. Eyni zamanda, neologizmlərin kütləvi informasiya vasitələri, reklam dili və rəqəmsal kommunikasiya mühitində intensiv istifadəsi onların qısa müddətdə ümumi leksik fonda daxil olmasını sürətləndirir.

Açar sözlər: *neologizm, ingilis dili, leksik sistem, söz yaradıcılığı, leksik-semantik dəyişmə, dilin inkişafı, qloballaşma, texnoloji diskurs, kommunikativ funksiya.*

Cəmiyyətin həyatının müxtəlif sahələrində — siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni müstəvilərdə baş verən davamlı dəyişikliklər həmişə dildə öz əksini tapır və onun leksik tərkibinin fasiləsiz şəkildə zənginləşməsini təmin edir. Boduen de Kurtenenin qeyd etdiyi kimi, “*dil özbaşına, hər hansı bir kapriz nəticəsində deyil, daimi qanunlar əsasında mövcud olur və dəyişir — ‘səs qanunları’ əsasında yox, çünki belə qanunlar dildə mövcud deyil və mövcud ola da bilməz, psixoloji və sosioloji qanunlar əsasında dəyişir; bu zaman sosiologiyani biz xalq psixologiyası adlanan anlayışla eyniləşdiririk*” [7, s. 112].

Cəmiyyətin inkişafının müasir mərhələsinin səciyyəvi xüsusiyyətləri baş verən dəyişikliklərin miqyaslı və yüksək sürətli olması, ingilisdilli məkanın bütün dünya ictimaiyyətinə güclü təsiri, müxtəlif sosial təbəqə nümayəndələrinin proseslərə fəal

şəkildə cəlb olunması, kütləvi informasiya vasitələrinin və sosial şəbəkələrin ictimai şüura göstərdiyi böyük təsirdir. Bu amillər çoxsaylı yeni ideyaların, konsepsiyaların və təsəvvürlərin formalaşmasına səbəb olur. Nəticə etibarilə, dilin leksik tərkibi yad dildən alınmalar və neologizmlər hesabına dinamik şəkildə zənginləşir.

Dili sistem kimi öyrənmək baxımından dil təkamülü prosesində ən aktual meyillərin müəyyənləşdirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir [13]. Dilin tarixi inkişafın dönüş nöqtələrində cəmiyyət həyatında baş verən köklü dəyişikliklərə sürətlə uyğunlaşma qabiliyyəti son illərdə yeni anlayışların, emosional reaksiyaların və cəmiyyətdə gedən proseslərə verilən qiymətlərin yaranması ilə paralel olaraq meydana çıxan çoxsaylı yeni leksik vahidlərdə daha aydın şəkildə özünü göstərir [10].

Bu cür leksik vahidlərə həm mövcud sözlərin yeni mənə və kontekstlərdə işlədilməsi (neoseməmlər), həm də yeni yaradılmış leksik vahidlər olan neologizmlər (neoleksəmlər), yeni söz birləşmələri (neofrazemlər), abreviaturalar və akronimlər daxildir.

Neologizmlərin tədqiqi dilçilik elmi üçün xüsusi maraq doğurur; xüsusilə dildə yeni sözləri qeydə alan neoloqlar və neoqraflar, yeni, çox vaxt mənbə dildə qısa müddət mövcud olan və qəbul edən dildə qarşılığı olmayan leksik vahidlərin mənalınının ötürülməsi zamanı müəyyən çətinliklərlə üzləşən tərcümə mütəxəssisləri, eləcə də dünyada baş verir.

Yeni sözlərə dilçilərin marağı hər zaman mövcud olmuşdur. Belə ki, neologizmlərin tədqiqi ilə A. Q. Lıkov, A. V. Kalinin, E. V. Senko, K. Barnhart, O. S. Axmanova, V. A. Kozırev, V. D. Çernyak, N. Z. Kotelova, N. M. Şanskiy, S. İ. Toqoyeva, S. İ. Alatorseva və digər dilçilər məşğul olmuşlar. Onların irəli sürdüyü yanaşmalar neologizmlərin müxtəlif əlamət və xüsusiyyətlərini — üslubi, leksikoqrafik, konkret-tarixi, struktur, psixolinqvistik və digər cəhətləri ön plana çıxarmışdır.

Lakin bu sahədə artıq mövcud olan tədqiqatlara, eləcə də son illərdə neologizmlər mövzusunda və ümumilikdə neologiyanın dilçiliyin kifayət qədər perspektivli sahəsi kimi artan marağına baxmayaraq, alimlər hələ də bu istiqamət üçün əsaslı sayılan bir sıra məsələlər üzrə vahid mövqeyə gələ bilməmişlər. Xüsusilə, dəqiq terminoloji bazanın yaradılması problemi, o cümlədən “neologizm” termininin dəqiq tərifinin verilməsi və onun linqvistik statusunun müəyyənləşdirilməsi həllini gözləyir. Bu termin üçün bütün tədqiqatçıları qane edən tərifin olmaması ilə əlaqədar olaraq tez-tez mütləq sinonim olmayan “neoleksema”, “neofrazema”, “neosemema” anlayışlarından, eləcə də “leksik innovasiya”, “yenilik”, “yeni törəmə” kimi sinonim terminlərdən istifadə olunur [12, s.99].

Neologizmlərin anlaşılmasında geniş və dar yanaşmalar mövcuddur. Linqvistik ensiklopedik lüğətin tərifinə görə, neologizm dedikdə “müəyyən dövrdə hər hansı bir dildə meydana çıxmış sözlər, sözlərin mənalı və ya söz birləşmələri, yaxud hər

hansı bir mətn və ya nitq aktında yalnız bir dəfə işlədilmiş ('okkazional') sözlər" başa düşülür [9, s.554].

"Neologizm" anlayışının müəyyənləşdirilməsi üçün ən dolğun və işlənmiş sistemi N. Z. Kotelova təklif etmişdir. O, əsas və ən mühüm parametr kimi "zaman" amilini, yəni dildə meydana çıxmış yeni sözün əks etdirdiyi tarixi dövrü ön plana çəkmişdir. Bu halda neologizm "yeni" anlayışının çoxcəhətli nisbi xarakteri nəzərə alınmaqla sosial-tarixi kateqoriya kimi dərk edilir [15, s.75]. Bu anlayışın geniş izahı S. İ. Alatorsevanın əsərlərində verilmişdir. Onun fikrincə, neologizmlər dedikdə həm müəyyən dövr üçün səciyyəvi olan yeni söz yaranmaları, həm daxili və xarici alınmalar, həm də göstərilən dövrdə aktuallaşmış sözlər və söz birləşmələri başa düşülür [6].

Qeyd olunur ki, "sadalanan bütün yanaşmalar dil daşıyıcılarını müəyyən mənada 'mövqedən kənar' saxlayır, baxmayaraq ki, 'dil' və 'nitq' anlayışları arasında fərq qoyulur" [14, s. 39]. Neologizmlərin yaranması prosesində dil daşıyıcısının rolu psixolinqvistikanın və linqvodidaktikanın inkişafı ilə daha çox nəzərə alınmağa başlamışdır. Psixolinqvistik nəzəriyyə çərçivəsində "*neologizm dil daşıyıcısının leksikonunda əvvəllər mövcud olmayan dil vahidi kimi təqdim olunur*" [9, s.554]. Yüksək subyektivlik və qeyri-müəyyənlik dərəcəsinə baxmayaraq, müəyyən zaman kəsiyində dil daşıyıcıları tərəfindən açıq şəkildə hiss edilən yenilik faktoru bu leksik vahidin neologizm kimi qəbul edilməsi üçün mühüm meyarlardan biri hesab olunur [8, s.9].

Yeni leksik vahidlərin yaşarlılığını əvvəlcədən müəyyən etmək çətindir, çünki onların bir qismi qısa müddətdən sonra dildə möhkəmlənmir və istifadədən çıxır. Bununla belə, bir çox leksik vahidlər dil daşıyıcılarının aktiv söz ehtiyatına daxil olur, sonradan isə leksikoqraflar tərəfindən qeydə alınaraq tanınmış lüğətlərə salınır. 2020 və 2021-ci illərdə ingilis dilinin aparıcı lüğətləri yeni lüğət maddələrinin sayında və mövcud sözlərin mənalarının izahında əhəmiyyətli artımı qeydə almışdır. Belə ki, 2020-ci ildə Oxford Dictionary-yə 2600-dən çox yeni söz və mənalar əlavə edilmişdir [4]. 2021-ci ilin əvvəlindən etibarən Merriam-Webster lüğətinə təxminən 1000 neologizm, Oxford Dictionary-yə isə 3000-dən artıq yeni leksik vahid daxil edilmişdir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2000–2015-ci illər ərzində Oxford University Press lüğəti orta hesabla ildə 500-dən 2000-ə qədər yeni söz, məna və işlənmə nümunəsi əlavə edirdi.

Harvard University alimləri tərəfindən aparılmış tədqiqat müəyyən etmişdir ki, müasir dövrdə qlobal ingilisdilli məkanda hər il təxminən 8000 yeni leksik vahid meydana çıxır. Global Language Monitor adlı linqvistik portalın məlumatlarına görə, ingilis dili leksikasını və dil meyillərini bütün dünyada izləyən bu qurumun hesablamalarına əsasən, ingilis dilində hər 98 dəqiqədə bir yeni söz yaranır ki, bu da gündə təxminən 14.7 sözə və ildə 5400 sözə bərabərdir. Global Language Monitor yeni sözün ingilisdilli korpusa daxil edilməsi üçün üç əsas meyar

müəyyənləşdirmişdir. Bu meyarlar GLM tərəfindən “depth” və “breadth” anlayışları ilə ifadə olunur:

1. Söz müxtəlif kütləvi informasiya vasitələrində (Internet, books, newspapers, research, television, radio) ən azı 25 000 sitatda işlənməlidir.
2. Söz dünyanın müxtəlif bölgələrində yayılmalıdır.
3. Söz müxtəlif mədəni seqmentlərdə, sahələrdə və/və ya demoqrafik qruplarda işlədilməlidir [5].

Həmçinin 2000-ci ildən etibarən Macmillan, Oxford, Merriam-Webster lüğətləri, The Global Language Monitor agentliyi, eləcə də The New York Times nəşri hər il “word of the year” nəticələrini dərc edir və “Buzzwords” rubrikası altında dəb halını alan sözlərin siyahılarını tərtib edirlər. Bu yolla dünyada ictimai şüurun dəyişməsində əsas meyilləri anlamağa imkan verən ən populyar və tez-tez işlədilən leksika seçilir.

Dilin cəmiyyətdə baş verən dəyişikliklərin əksi kimi inkişafı baxımından ən çox işlənən leksikanın hansı hissəsini neologizmlərin təşkil etdiyini, onların hansı diskurs tiplərinə aid olduğunu izləmək, eləcə də strukturunu və ən məhsuldar söz yaradıcılığı modellərini təhlil etmək mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

2020–2022-ci illərdə aparıcı nəşriyyatlar tərəfindən tez-tez işlədilən kimi qeydə alınmış müasir neologizmlər arasında aşağıdakı diskurs tiplərinə aid leksik vahidləri ayırmaq mümkündür: siyasi, internet, pandemiya, qastronomik, işgüzar, elmi-texniki və şəxsiyyətyönlü diskurslar. Hazırkı məqalədə neologizmlərin siyasi, pandemiya və internet diskurslarına aid nümunələri nəzərdən keçirilir, çünki GLM agentliyinin məlumatlarına görə, göstərilən dövrdə məhz bu diskurs tipləri üstünlük təşkil etmişdir.

2020-ci ilin siyasi diskursuna aid “ilin sözləri” arasında neologizmlər sırasına BAME (Black, Asian and minority ethnic) abreviaturasını — qaradərili, etnik azlıqlara mənsub və yerli xalqların icmalarını ifadə edən anlayış, eləcə də BIPOC (Black, Indigenous and Other People of Color) — qaradərillilər, yerli xalqlar və digər rəngli insanlar və MAGA (make America great again) — “Amerikanı yenidən böyük etmək” akronimlərini daxil etmək olar.

2020-ci ilin yeni simvolik frazeologizmləri sırasına cancel culture (kultura otmeny), mail-in ballot (poçt bülleteni və ya poçt vasitəsilə səsvermə üçün bülleten), voter fraud (səsvermə nəticələrinin saxtalaşdırılması) kimi neofrazemləri aid etmək mümkündür.

Siyasi diskursa həmçinin məşhur Amerika lüğətləri Collins və Merriam-Webster tərəfindən 2022-ci ilin sözü seçilmiş neologizmlər də daxildir. Collins lüğəti 2022-ci ilin sözü kimi iki sözün blending yolu ilə birləşməsi nəticəsində yaranmış permacrisis isimini müəyyən etmişdir. Bu termin fəlakətli hadisələr silsiləsi nəticəsində yaranan uzunmüddətli qeyri-sabitlik və təhlükəsizlik çatışmazlığı dövrünü ifadə edir [2]. Collins Dictionary-nin veb-saytında qeyd olunur ki, termin

Ukraynadakı müharibə, iqlim dəyişikliyi problemləri, siyasi qeyri-sabitlik və inflyasiyanın kəskin artımı fonunda inandırıcı səslənir.

Merriam-Webster lüğəti isə 2022-ci ilin sözü kimi gaslighting isimini elan etmişdir. Bu söz neosemendir, çünki dildə artıq mövcud olan söz müasir reallıqları əks etdirən əlavə mənə qazanmışdır. Sözü ilin sözü elan edərkən Amerika nəşriyyat evi onun dezinformasiya dövrünün — fake news, conspiracy theories, Twitter trolls və sophisticated fakes şəraitində zamanımızın simvoluna çevrildiyini vurğulamışdır. Termin adətən uzun müddət ərzində həyata keçirilən psixoloji manipulyasiyanı ifadə edir; bu manipulyasiya qurbanın öz düşüncələrinin, reallıq qavrayışının və ya xatirələrinin doğruluğuna şübhə etməsinə səbəb olur və çox vaxt çaşqınlığa, özünə inamın və özünəhörmətin itirilməsinə, emosional və ya psixi sabitliyinə inamsızlığa, eləcə də yalan məlumat mənbəyindən asılılığa gətirib çıxarır.

2020-ci ildə pandemiya diskursuna aid tez-tez işlədilən bütün leksik vahidlər arasında Oxford Dictionary yalnız COVID-19 akronimini neologizm kimi qeyd etmişdir. Coronavirus termininin mənası ilk dəfə 1968-ci ildə Oxford Dictionary-də izah edilmiş, 2008-ci ildə isə bu termin ingilis dili söz siyahılarına daxil edilmişdir. 2020-ci ilin birinci yarısında misilsiz populyarlıq qazanan digər terminlər isə daha əvvəl geniş mənada qeydə alınmış və pandemiya dövründə yeni birləşmələrdə və ya daha ixtisaslaşmış mənada işlədilməyə başlanmışdır.

2021-ci ildə lüğətlərə tez-tez işlədilən aşağıdakı yeni leksik vahidlər də daxil edilmişdir: superspreader (super yayıcı), anti-vaxxer (vaksinasianın əleyhdarı), long COVID (uzunmüddətli COVID), vaccine passport (vaksin pasportu).

2021-ci ildə diqqətəlayiq məqamlardan biri ondan ibarətdir ki, neoleksəmlərlə yanaşı, aparıcı ingilisdilli lüğətlər tərəfindən bütöv bir sıra *neoseməmlər* də qeydə alınmışdır. Belə ki, Amerikanın *Merriam-Webster* lüğəti əvvəllər “irəliləyiş, kəşf, istənilən sahədə böyük nailiyyət” mənalarında işlədilən *breakthrough* isim sözüne yeni mənə əlavə etmişdir. Hazırda bu söz tibbi diskursda da istifadə olunur və vaksinasia olunmuş şəxs, vaksinin qorumağı nəzərdə tutduğu infeksiyaya yoluxması halını – yəni “sıçrayış infeksiyası”nı ifadə edir.

Aparıcı Amerika və Britaniya nəşriyyatları *bubble* (köpük) isim sözünün iki əlavə mənasını da təsbit etmişdir. Bu söz pandemiya dövründə insanın təhlükəsiz şəkildə ünsiyyətdə ola biləcəyi şəxslər qrupunu, eləcə də yoluxmanın qarşısını almaq məqsədilə idman komandalarının yarışlar müddətində geniş ictimaiyyətdən təcrid olunduğu zonanı ifadə etmək üçün işlədilməyə başlanmışdır.

Neofrazemlər sırasına *Merriam-Webster*, *Cambridge* və *Macmillan* nəşriyyatlarının lüğətlərinə daxil edilmiş *long hauler* söz birləşməsi də aiddir. Bu neologizm ağır xəstəlikdən sonra vəziyyəti yaxşılaşsa və ya sağalsa belə, bir və ya bir neçə uzunmüddətli təsiri yaşayan şəxsi bildirir.

İnternet diskursunda yeni leksik vahidlərə *reaction GIF* (reaksiya gifli) və *digital blackface* (rəqəmsal “blackface”), eləcə də *performative* sifətinin əlavə, mənfə

konnotasiyaya malik – “populist, nümayişkarənə, formal xarakter daşıyan” – mənası misal göstərilə bilər. 2021-ci ilin internet diskursuna aid yeni sözlərinin diqqətçəkən xüsusiyyətlərindən biri də lüğətlərə çoxlu sayda abreviatura və akronimin daxil edilməsidir. Məsələn, sosial şəbəkələrdə və messencerlərdə geniş istifadə olunan *TBH* (*to be honest* – “düzünü desək, açıq”) və *FTW* (*for the win* – “qələbə naminə”) abreviaturaları lüğətlərdə yer almışdır. Həmçinin qeyri-rəsmi nitqdə açar sual kimi işlədilən *am I right* ifadəsinin slenq, bitişik yazılışı – *amirite* – ingilis dili lüğətlərinə daxil edilmişdir (məs.: *It's an exciting time, amirite?*).

Lüğətlərə daxil edilən daha bir yenilik internet jarqonunda geniş yayılmış söz yaradıcılığı üsullarından biri – prefiksləşmə yolu ilə formalaşmış *deplatform* feildir. Bu feil hər hansı veb-saytdan və ya sosial şəbəkədən qeydiyyatdan keçmiş istifadəçinin silinməsi, onun fikirlərini ifadə etmək imkanından məhrum edilməsi, ümumilikdə isə kütləvi informasiya vasitələrinə çıxışının bağlanması mənasını ifadə edir.

Son illərdə aparıcı ingilisdilli lüğətlərə daxil edilmiş, həmçinin “ilin sözü” elan olunmuş tez-tez işlənən neologizmlərdən bir sıra nümunələrin təhlili göstərir ki, dilin leksik zənginləşməsi dilin təkamülü prosesində yeni sözlərin yaranması hesabına fasiləsiz şəkildə baş verir. 2020-ci ildən sonrakı dövrdə ingilis dilinin leksik tərkibinin inkişafında aşağıdakı tendensiyalar müşahidə olunur:

– müxtəlif diskurs tiplərində yeni anlayışları, hadisə və prosesləri ifadə etmək üçün yaranmış neologizmlər cəmiyyətin müəyyən dövrdə üstünlük təşkil edən emosional reaksiyalarını, yaygın əhval-ruhiyyəni, ümumi qəbul olunmuş fikirləri və cari hadisələrin qiymətləndirilməsini əks etdirmişdir; – aparıcı ingilisdilli lüğətlərdə qeydə alınmış, eləcə də ilin sözü seçilmiş yeni sözlər son üç il ərzində üç diskurs tipinin – pandemiya, siyasi və internet diskurslarının – dominantlığının davam etdiyini təsdiqləyir; – dilə daxilolma üsulu baxımından son illərin neologizmləri *neoseməmlər*, *neofrazemlər* və *neoleksemlər* kimi çıxış edir; – abreviatura və akronimlərin sayının artması siyasi və internet diskurslarının ayrılmaz və səciyyəvi xüsusiyyətinə çevrilmişdir;

– son dövr neologizmlərinin söz yaradıcılığında ən məhsuldar modellər söz birləşməsi (kompozisiya), blending, akronimləşmə və abreviaturalaşmadır [11, s.59].

İctimai-siyasi, sosial, iqtisadi və texnoloji sahələrdə baş verən genişmiqyaslı dəyişikliklər dərhal cəmiyyətin vəziyyətinə, insanların şüur və təfəkkürünə təsir göstərmiş, linqvistik proseslərin dinamik şəkildə sürətlənməsinə, əvvəlki dövrlərlə müqayisədə daha çox yeni sözlərin, söz birləşmələrinin və əvvəllər mövcud olmuş leksik vahidlərin yeni mənalarının meydana çıxmasına səbəb olmuşdur. Yüksək işlənmə tezliyi və ingilisdilli global məkanda sürətlə yayılması nəticəsində bu vahidlər qısa müddətdə aparıcı ingilis dili lüğətlərinə daxil edilmişdir.

Dil cəmiyyətdə baş verən bütün proseslərə ani reaksiya verir; yeni sözlər dəyişən şəraiti, hadisə və prosesləri güzgü kimi əks etdirir. Buna görə də canlı tarixin dərk

edilməsi informasiya mühitinə fəal şəkildə nüfuz etmədən, cari hadisə və tendensiyaların təhlilindən, eləcə də dilin özündə baş verən proseslərin anlaşılmasından kənarında mümkün deyildir.

ƏDƏBİYYAT:

1. Cəfərova, Ü. İngilis və Azərbaycan dillərində neologizmlər // ELMİ İŞ (humanitar elmlər üzrə aylıq beynəlxalq elmi jurnal) 2019, №10/49, s. 4-6
2. Collins Dictionary. URL:<https://www.collinsdictionary.com/woty>.
3. Hüseynova, A. Neologizmlər və onların yaranma yolları// Tədqiqilər, 2020, №1-2-, –s. 15-19
4. Oxford Dictionary. URL:<https://public.oed.com/updates/>.
5. The Global Language Monitor. URL:<https://languagemonitor.com/global-english/rise-and-fall-of-england-asan-english-language-word-generator/>.
6. Алаторцева С. И. Проблемы неологии и русская неография: дис. ... д-ра филол. наук. СПб., –1998. –317 с.
7. Бодуэн де Куртенэ И. А. Языковедение и язык: Исследования, замечания, курсы лекций. М.: ЛКИ, 2010. 216 с.
8. Гришкина Е. Н. Проблема соотношения понятий «неологизм» и «новое слово» (психолингвистический аспект) // Актуальные вопросы филологической науки XXI века: Сб. статей V Междунар. науч. конф. мо лодых ученых (12 февраля 2016 г.). Екатеринбург: Уральский федеральный университет, 2016. С. 7–12.
9. Зиньковская А. В., Сахно А. А. Психолингвистические предпосылки формирования неологизмов (на при мере единиц периода пандемии коронавирусной инфекции Covid-19) // Ученые записки НовГУ. 2021. №5(38). С. 553–556.
10. Зуева В. В., Колоскова О. А. Языковая картина мира сквозь призму слов-символов 2020 года (на матери але английского и русского языков) // Российский гуманитарный журнал. 2021. Т. 10. №6. С. 414–423. DOI: <https://doi.org/10.15643/libartrus-2021.6.4>.
11. Колоскова О. А., Зуева В. В. Типологические особенности англоязычных заимствований в современных публицистических текстах экономической направленности // Язык. Культура. Перевод: современные технологии в лингвистике: Сб. научных трудов. М., 2021. С. 89–93.
12. Мельник Ю. А., Штехман Е. А. К вопросу о статусе неологизма в современной лингвистике // Современ ные проблемы науки и образования. 2015. №2–1. С. 422.
13. Пономаренко Е. В., Храмченко Д. С., Харьковская А. А. Данные проекта The Global Language Monitor как отражение динамики лексической подсистемы

английского языка // Филологические науки в МГИМО. 2019. Т. 18. №2. С.12–18. DOI: <https://doi.org/10.24833/2410-2423-2019-2-18-12-18>.

14. Тогоева С. И. Особенности живого нового слова // Вестник ТвГУ. Серия «Филология». 2017. №4. С. 37–41.

15. Шалина Л. В. К вопросу о сущности неологизма в современной лингвистике // Известия ПГУ им. В. Г. Белинского. 2007. №8. С. 73–77.

Firuzə Rəhim qizi Karimova
Academy of the State Customs Committee
Address: Zabrat-Mashtaga highway, 2 Sabunchu district, Baku,
Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor

NEOLOGISMS IN THE LEXICAL SYSTEM OF THE ENGLISH LANGUAGE SUMMARY

This study is dedicated to investigating the causes of emergence, structural-semantic characteristics, and functional roles of neologisms in the lexical system of the English language.

Globalization, technological development, social-media discourse, scientific and technical progress, and cultural changes are analyzed as the primary factors driving the rapid emergence of new lexical units in the English language. Neologisms are considered a significant linguistic phenomenon that reflects the dynamism of language, its ability to adapt, and its mechanisms for responding to the changing needs of society.

In the study, neologisms were examined from lexical-semantic, word formation, and functional-pragmatic aspects. The analysis identified affixation, composition, conversion, abbreviation, acronymization, and semantic renewal as the main mechanisms in the formation of neologisms in English. Furthermore, the widespread use of neologisms in mass media, advertising, and digital communication accelerates their integration into the general lexical fund in a short time.

Keywords: *neologism, English language, lexical system, word creation, lexical-semantic change, language development, globalization, technological discourse, communicative function.*

Фируза Рагимовна Каримова
Академия Государственного Таможенного Комитета
Г. Баку, Сабунчинский район, шоссе Забрат- Маштага Маштага, 2.2.
Доктор философии в области филологии, доцент
НЕОЛОГИЗМЫ В ЛЕКСИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ АНГЛИЙСКОГО
ЯЗЫКА
РЕЗЮМЕ

Данное исследование посвящено изучению причин возникновения, структурно-семантических характеристик и функциональной роли неологизмов в лексической системе английского языка. В качестве основных факторов, определяющих быстрое появление новых лексических единиц в английском языке, анализируются глобализация, технологическое развитие, дискурс в социальных сетях, научно-технический прогресс и культурные изменения. Неологизмы считаются важным лингвистическим феноменом, отражающим динамизм языка, его способность к адаптации и механизм реагирования на меняющиеся потребности общества.

В исследовании неологизмы рассматриваются с лексико-семантической, словообразовательной и функционально-прагматической точек зрения. Анализы показали, что аффиксация, композиция, конверсия, сокращение, акронимизация и семантическое обновление выступают в качестве основных механизмов формирования неологизмов в английском языке. В то же время интенсивное использование неологизмов в средствах массовой информации, рекламном языке и цифровой коммуникационной среде ускоряет их вхождение в общий лексический фонд в короткие сроки.

Ключевые слова: *неологизм, английский язык, лексическая система, словообразование, лексико-семантические изменения, развитие языка, глобализация, технологический дискурс, коммуникативная функция.*

Rəyçi: fil.elm.doktoru L. Qurbanova